

Kóródi Márta

Tanulásmódszertani innovációk

Márta, Kóródi

Innovations in Learning Methodology

A harmadik évezred tanulási helyszíne a hagyományos iskolapadból áttevődik a virtuális térbe, az online tanulás egyre nagyobb hangsúlyt kap. A felsőoktatásban is megnőtt a nem hagyományos tudásközvetítés szerepe, a szinte bárhol elérhető, sokszínű kurzusok – webináriumok - hozzáférhetőségük, rugalmasságuk, gazdaságosságuk és nem utolsósorban társadalmi érvényességük miatt a világon mindenütt népszerűek. Az online tanulás gyökerei a klasszikus értelemben vett távoktatásban keresendők, a digitális képzésmenedzsment felváltotta a nyomtatott tanulócsoporton és beküldendő feladatokon alapuló rendszereket. Az online kapcsolattal válik teljessé és tölti be maradéktalanul a fogalmában rejlő funkciókat a távoktatás, miszerint: *„sajátos információtechnológiai és kommunikációs taneszközök, valamint ismeretátadási-tanulási módszerek használatával az oktató és a továbbképzésen résztvevő interaktív kapcsolatára és önálló munkára épülő, tudásszint felmérő teszttel záruló képzési forma, ahol a tudásszint felmérése a szolgáltató birtokában lévő adatbázisból egyénenként véletlenszerűen kiválasztott kérdéssor alapján történik. A szintfelmérést meghatározott időtartam alatt, megszakítás nélkül kell teljesíteni.”* A fogalom két fő elemét emeli ki a rendszernek, a tanulástámogatást és a számonkérést.

A tanulástámogatás megoldása a különböző interpretációs módszerek alkalmazásával jobban kidolgozásra került és fejlődött az idők során, a tudás mérésében azonban kevésbé terjed az online számonkérés, a képzők a vizsgáztatást még klasszikusan értelmezik.

A RENDSZER ÉS ELŐNYEI

A távoktatás kifejezésben több fogalom értendő: távtanulás (distance learning), nyitott tanulás (open learning), kötetlen tanulás (flexible learning). Leggyakrabban a nyitott tanulás (open and distance learning) kifejezéssel azonosítják tartalmilag, ugyanakkor formailag, a "hagyományos" oktatás közvetlen és folyamatos tanár-diák viszony helyett a tanár és a diák között földrajzi távolság van, és ennek az áthidalására valamilyen képzésmenedzsment rendszer segítségével ismeretközlés illetve kommunikáció történik.

A távoktatásban a képzésmenedzsment rendszer alapvetően arra törekszik, hogy minél több eszközzel, minél hatékonyabban szolgálja az eredményes tanulást. Ennek elemei a tanári előadás, magyarázat, a tanulási folyamat sajátosságai és törvényszerűségei szerint felépített tankönyv, az egyéni tanulásra alkalmas írott, vizuális és hangzó segédanyagok, bemutatók, kísérletek, önértékelő tesztek, egyéni és kiscsoportos tanári konzultációk.

A módszertan előnyei minden szereplő, a képzésben résztvevő, a képző intézmény és a képzés oktatója számára is beazonosíthatóak.

A képzés résztvevői számára könnyebben hozzáférhető a tanulás, az idő, a hely és a haladási ütem szabadon választható, fejleszti a tanulási készségeket, munka mellett is folytatható, a tartalom szabadon megválasztható, a módszerek és média változatos, a képzési útvonal megválasztása is igény szerinti lehet, mérhetők az eredmények, a tanult ismeretek azonnal hasznosíthatóak.

A képző intézmény számára szélesedik a képzési paletta, új választási lehetőséget nyújt az intézménybe jelentkezők számára, s ezáltal olyan tanulók számára is elérhetővé válik az oktatás, akik eddig nem tudták igénybe venni, a meglévő képzések színvonala növekszik, az időtől és a képzés helyétől függetlenül kiegyenlített színvonalú a képzés, rugalmasabb szolgáltatás nyújtható a tanulók számára, költséghatékony és nem utolsósorban, motiváló.

A képzésben résztvevő oktató, mint a tanulási folyamat tutora számára lehetővé teszi nagy számú hallgató magas színvonalú oktatását, tervezhetővé teszi a tutori (tanári) feladatokat, lehetővé teszi, hogy konzultáció keretében a személyre szabott tanulói támogatást nyújtson tanulói számára, lehetőségessé, sőt szükségessé válik professzionális módszertani továbbképzés, ami az oktatói motivációt is fenntartja.

A távoktatás kifejezés helyett a távtanulás szó alkalmazása módszertani tartalom-módosulást is jelent. Egyrészt a dinamikus kommunikációs formák elterjedésével, a fokozott interaktivitás iránti igényvel és a multimédia alkalmazásának természetessé válásával a distance learning web alapú e-learning-gé szűkült, majd következő fejlődési lépésként m-learning-gé

(mobil, bárhol és bármikor, kábeles, vagy hálózati kötöttségek nélkül) alakult.

A MÓDOSÍTOTT KÉPZÉSI MODELL

A távtanuló szaktutora folyamatosan segíti a kurzus résztvevőjét a tananyag feldolgozásában. A tanuló hozzáfér a virtuális tanulócsomaghoz és önállóan megkezdi tanulmányait tárgyanként egy tantárgyi kalauz segítségével. A visszacsatolás folyamatos, online önértékelő tesztekkel, vagy az instruktor (képzésszervező tutor), illetve a szaktutor által javított beküldendő feladatokkal mérve a tudást. A távtanulás menedzsmentjének munkája változatlanul kétszintű, egyrészt a szakmai oldal, a kurzus tartalmáért felelős tanszéki munkatárs, másrészt a technikai menedzsmentet ellátó távoktatási szakember vesz részt a tanulási folyamatban.

A teljesen önálló ütemezést a szemeszter időkorlátai befolyásolják, ezért a távoktatásos tantárgyak teljesítését is érdemes kurzusokba rendezni attól függetlenül, hogy az előadásokat bármikor megnézheti, meghallgathatja a távtanuló. A heti ütemterv kialakítása tűnik a bevált módszernek, a hét közbeni időhiány miatti lemaradás hét végén pótolható.

Az instruktor – képzésszervező tutor a képzés során folyamatosan követi a kurzus minden tanulójának tanulási tevékenységét a képzési program során. Felelősek a távoktatásos képzésben résztvevők képző részéről biztosított tanulási feltételeiért, tanuláruk teljeskörű támogatásáért, problémáik nyugodt, empatikus, barátságos légkörű kezeléséért. Folyamatosan elérhetőek és személyre szabott támogatást nyújtanak a távtanulóknak. Ugyanakkor folyamatos kapcsolatot tartanak a szaktutorokkal is. A képzésszervező tutorok a kurzusok nyilvántartásáért, adminisztrációért felelős munkatársak, a Képzési kalauz alapján végzik munkájukat.

A szaktutor feladatai a képzésszervezés során a tanulók leghatékonyabb támogatása a tanulásban, különböző hagyományos és modern kommunikációs csatornákon keresztül. A szaktutor rendszeres kapcsolatot tart a hallgatókkal a távoktatási koordinátorral és a képzésszervező tutorokkal. A kapcsolattartás elsődlegesen a képzésmenedzsment platformon keresztül történik. Az interaktivitás a visszajelzés határidejének minimalizálásával biztosítható. A következő modulra áttéréshez az előző megfelelő szintű teljesítése előírható. A szaktutor az egyéni teljesítményt és a csoportteljesítményt is nyomon tudja követni, amely alapján pótlólagos kompenzáló feladatokat írhat elő, személyre szabott támogatást nyújthat távtanulói számára. A szaktutorok munkáját Tutori kalauz segíti, külön felkészítésen vesznek részt a kurzus oktatásának megkezdése előtt.

A TANULÁSTÁMOGATÁS

A táv tanulási folyamat jelentős részében a tanuló a számára legalkalmasabb időben és színhelyen, egyéni beosztással foglalkozhat tanulmányaival, maga dönti el, hogy mely anyagrészrel milyen időterjedelemben foglalkozik, hányszor szükséges ismételnie a témakört, mikor kér visszajelzést, teljesítményértékelést és tanári segítséget. A teljesítményértékelés felértékelődik, és új szerepet kap, a tudás megszerzésének állapotát méri, jelzi, hogy szükség van-e a továbbiakban újabb magyarázatra, segédanyagra az elsajátításhoz. A funkció betöltéséhez a folyamatos kapcsolattartás, az interaktivitás nélkülözhetetlen.

A hatékony tanulás érdekében a tananyag részekre bontása, a tartalom-egységek - modulok kialakítása történt, amelyek egymásra épülése, vagy egymástól független tanulhatósága a képzési folyamat belső

struktúráját egyszerre bonyolultabbá és jobban használhatóvá tette.

A táv tanulási rendszerben a tananyag önálló egységet képez, melyhez minden esetben készül tanulási útmutató. Alapvető cél, hogy minél több érzékszervet vonjanak be a tanulási folyamatba hatékonyság növelése érdekében. A tananyag elsajátításához speciálisan, kellően tagoltan szerkesztett tankönyvek állnak rendelkezésre. A tananyagátadás vezérfonalát adhatja a tankönyv, ami kiegészül videoelőadásokkal, esettanulmányokkal, kiegészítő olvasmányokkal, honlapok tartalmának tanulmányozásával, vagy adhatja a videoelőadás, amihez el kell olvasni a tankönyvet, meg kell oldani a feladatokat, vagy – harmadik módszerként- tantárgyi kalauz programozza a tanulást és ütemezi a tennivalókat.

A táv tanulásra alkalmas tananyagoknak speciális jellemzője, hogy egyértelműen megfogalmazottak a céljai, folyamatosan tartalmaz tanácsokat a tanulás módszertanához, rövid, könnyen elsajátítható tananyag mennyiségeket jelent, egyértelmű, a témát jól leíró címeteket kell használni, a szokásosnál kevesebb szöveget helyeznek el egy oldalon, sok gyakorlati példát tartalmaz, esetleg belinkelve meggyőződhet a tanuló a példa hitelességéről is. Utalás történhet korábbi tanulmányok tapasztalataira, számos illusztráció használható, összekapcsolódási lehetőség biztosítása más média eszközökkel.

A beküldendő feladatok értékelésén kívül a tanulók támogatása történhet egyéni konzultáció során írásban, vagy személyesen (skype), illetve csoportos konzultáció, videokonferencia keretében. A személyes konzultáció a táv tanulók számára kötelezően biztosítandó, de kötelezően nem igénybe veendő lehetőség. A konzultációk mindig konkrét problémafelvetéssel kezdeményez-

hetők, a szaktutor mérlegeli, hogy csoportos konzultálásra nyitja-e meg a magyarázatot, a probléma megválaszolását. Több rendszerben mindig, minden, mindenki számára elérhető, nincs oktatói oldali mérlegelési lehetőség, a távtanuló dönti el, hogy számára szükséges-e a tanulástámogatási forma.

Az internet funkcióbővülése, a virtuális közösségek, a böngészés és a webes interakció fejlődése az oktatóanyagok fejlesztési igényét is előre vetíti. A statikus HTML-oldalakkból álló oktatóanyagok helyett grafikai színvonalú interaktív, „újság” szerkezetű távtanulási anyagokat várnak el a felhasználók. Az interaktivitás megvalósulhat blog szerkezetű oktatóanyag létrehozásával, ami szintén lehetőséget nyújt a visszajelzésre, kapcsolatteremtésre, a kommunikáció egyszerű eszköze a fiatal felnőtt korcsoportban. Az aszinkronitást egyre inkább felváltja a szinkron képzési mód, a valós idejű kommunikációs kapcsolat, chat, vagy virtuális tábla formájában

ÖSSZEGRZÉS

A távtanulás kiszorítja-e a hagyományos, előadásokon alapuló felsőoktatást? Szükség van-e professzorokra, vagy a videoelőadások frissítése lesz ezután csak a feladatuk a kutatáson kívül?

A klasszikus előadás leértékelődése már tetten érhető, nehéz másfél óráig koncentrálni, jegyzetelni, követni valaki gondolatmenetét. A távtanulás eszköz-rendszere felértékelődik, az előadás megállítható, folytatható, ismételhető. Közben lehet egy kicsit böngészni, elkalandozni, ami által újabb ismeretekre tehet szert a tanuló (nem pedig a jegyzetfüzet szélére rajzolgat). Hatékonyabb a tanulás, az idő hasznosítása. Számolva a tanulni szándékozók igényeivel, érdeklődésével, a távtanulás a felsőoktatási intézmények kívánatából nem hiányozhat. A hazai kurzusok kialakítására és közös kiajánlására szervezte az Óbudai Egyetem a Kárpát-medencei Online Oktatási Centrumot (K-MOOC), amely „élve a magyar nyelv összekötő erejével kiszolgálja a Kárpát-medencében magyar tannyelvű képzést folytató összes felsőoktatási intézményt. Olyan magyar nyelvű, szakmailag magas szintű kurzusokat is indít, amelyek hazai és nemzetközi egyezmények alapján az akkreditációs követelményeknek is megfelelnek.

A K-MOOC kurzusai magyar nyelvűek, és ingyenesen felvehetők mindenki számára, a felsőoktatási intézmények kurzusokkal csatlakozhatnak a rendszerhez, igénybe véve a Moodle-alapú platform nyújtotta lehetőségeket.